

Het Meesterschapmodel: stapsgewijs onderzoek leren doen

Alle leerkrachten van basisschool Het Talent in Lent – het zijn er zo’n veertig – namen deel aan het drie jaar durende NRO-project TALENTontwikkeling (2015 - 2018). Met begeleiding van onderzoekers van de Radboud Universiteit en de Universiteit Twente leerden zij hoe ze onderzoek moeten doen naar hun eigen onderwijspraktijk. Prof. dr. Ard Lazonder (Radboud Universiteit) was de projectleider van TALENTontwikkeling.

Het project heeft niet alleen lesmaterialen en [producten](#) opgeleverd waarmee leerkrachten hun onderwijspraktijk kunnen verbeteren, de leerkrachten ontwikkelden ook onderzoeksvaardigheden en een onderzoekende houding, zo blijkt uit de metingen die de onderzoekers hebben uitgevoerd. “Die laten ook zien dat de leerkrachten gaandeweg steeds meer de waarde zijn gaan inzien van onderzoek en onderzoeksresultaten”, zegt Lazonder.

Verantwoordelijkheid verschuift

Die opbrengsten zijn mede te danken aan de methodiek die de onderzoekers hebben ingezet om leerkrachten die vaardigheden bij te brengen. Hiervoor hebben de onderzoekers het zogenoemde ‘[Meesterschapmodel](#)’ ontwikkeld. Volgens deze methode voeren onderzoeksteams van 10 à 12 leerkrachten onder begeleiding van een ervaren onderzoeker vier keer achter elkaar een onderzoek uit, waarbij ze elke keer de gehele onderzoeks cyclus doorlopen.

“De kern van deze methodiek is dat de verantwoordelijkheid voor het onderzoek gaandeweg verschuift van de onderzoeker naar de leerkrachten”, vertelt Lazonder. “Bij het eerste onderzoek liggen de verantwoordelijkheid en de eindredactie van het onderzoek geheel bij de onderzoekers, en bij de vierde keer doorlopen de leerkrachten de onderzoeks cyclus helemaal zelfstandig en is de onderzoeker op afroep beschikbaar. Dat werkte uitstekend, en de leerkrachten vonden het ook een prettige manier van werken. We hebben deze methode gaandeweg steeds verder verbeterd op basis van feedback van de leerkrachten, want aan het eind van elk onderzoek blikten we onder meer terug op de gevolgde werkwijze. Zo werd voor ons als onderzoekers steeds duidelijker hoe de begeleiding in de vier verschillende fases eruit moet zien.”

Bruikbaarheid

Elk onderzoek duurde ongeveer tien weken, waarin de onderzoeksteams zeven keer bij elkaar kwamen. Aan het eind werden de opbrengsten gedeeld met het gehele schoolteam. Zo zijn er in totaal dertien onderzoeken uitgevoerd,¹ allemaal over thema’s die werden aangedragen door de leerkrachten. “Dat laatste is essentieel”, zegt Lazonder. “De leerkrachten bepaalden zelf wat ze wilden onderzoeken, zodat de uitkomsten aansloten bij hun eigen behoeften.”

---

¹ De opbrengsten van de onderzoeken zijn gebundeld in een werkmap, die [hier](#) is te downloaden

Zo was er bijvoorbeeld het onderzoek 'Beweegactiviteiten voor gangmakers'. Deze onderzoeksgroep boog zich over de vraag op welke manieren je kunt bewerkstelligen dat drukke kinderen met meer rust en aandacht aan een taak kunnen werken. "Ze zijn op zoek gegaan naar korte, fysieke activiteiten waarvan kinderen rustiger worden en die je ze tussendoor gemakkelijk kunt laten doen", vertelt Lazonder. "Dat onderzoek heeft een serie oefeningen opgeleverd, zoals coördinatioefeningen waarbij je bijvoorbeeld op een tennisbal een ballon hoog moet houden, of een simpel parcours op de gang dat je met z'n 2-en in precies hetzelfde ritme moet huppelen. Het zijn bewegingsactiviteiten die er niet zozeer op zijn gericht dat kinderen 'uitrazen', maar die hen dwingen om gecoördineerd te bewegen. Dat blijkt prima te werken. Veel leerkrachten van de school maken nu gebruik van deze oefeningen."

Een ander onderzoek had betrekking op de keuzeprojecten waaraan kinderen op deze school werken. Zowel de keuze van de onderwerpen als de presentatievormen waarmee kinderen hun project afsluiten, waren niet altijd even gevarieerd. Kinderen kozen vaak voor dezelfde onderwerpen en maakten ter afsluiting vaak dezelfde soort presentaties. Hoe kunnen we kinderen stimuleren om hierin creatievere en gevarieerdere keuzes te maken en zichzelf meer uit te dagen? Met die vraag ging deze onderzoeksgroep aan de slag.

Dit leverde een stappenplan op voor de keuzeprojecten met onder andere ideeënkaarten voor thema's en ideeënkaarten voor de presentatie. "Simpel maar werkzaam," aldus Lazonder. "Er is hiermee meer diversiteit ontstaan in de onderwerpen en presentatievormen die kinderen kiezen. Ik weet niet of het voor alle onderzoeken geldt, maar er zijn veel opbrengsten waarmee daadwerkelijk iets gebeurt. Zo zijn er bijvoorbeeld ook klaslokalen aangepast op basis van twee onderzoeken naar de inrichting van het schoolgebouw."

Kleinschalig

Niet alleen de school heeft profijt van het project, het heeft ook de onderzoekers veel opgeleverd, vertelt Lazonder. "Voor ons is een belangrijke opbrengst dat we het Meesterschapmodel hebben kunnen uitproberen en perfectioneren. Maar ook hebben we als onderzoekers in die drie jaar veel vlieguren kunnen maken: het project gaf ons gelegenheid om veel in de school aanwezig te zijn en intensief samen te werken met leerkrachten. Daardoor konden we onze praktijkkennis actualiseren en uitbreiden, iets dat natuurlijk heel belangrijk is voor onderwijsonderzoekers."

Een belangrijke succesfactor van het project was volgens Lazonder de kleinschaligheid. Het onderzoek speelde zich af op één school en er waren slechts vier onderzoekers bij betrokken. "Dat we een klein consortium hadden, maakte dat de communicatielijnen kort waren en dat we echt maatwerk konden leveren. De onderzoekers waren vaak op school aanwezig, kenden al gauw alle leerkrachten en waren snel ingevoerd in de school. Dat heeft bijgedragen aan het succes van dit project."

Daarnaast is het belangrijk gebleken dat de onderzoekers flexibel waren en afspraken gemakkelijk konden veranderen of verzetten, iets dat regelmatig voorkwam omdat er in scholen nu eenmaal vaak iets onvoorspelbaars gebeurt. “Het is belangrijk dat je daarin als onderzoekers flexibel bent”, vindt Lazonder. “Temeer daar leerkrachten het sowieso al erg druk hebben en het onderzoek er nog eens bij komt. De school kreeg middelen om vervanging in te zetten zodat de leerkrachten vrijgeroosterd waren, maar we zagen dat het desondanks lastig is voor leerkrachten om dit naast hun werkzaamheden te doen. Het is gewoon een feit dat er in de hectiek van een school altijd iets tussen kan komen. Daarom is het belangrijk dat je daar als onderzoeker rekening mee houdt, onder andere door flexibel om te gaan met de planning en met afspraken.”